Reactie ouderorganisaties op briefadvies Onderwijsraad

De Onderwijsraad legt met het vandaag verschenen briefadvies *'Relatie ouders en school'* de vinger op de zere plek. De toenemende spanningen in het onderwijs zijn ook een gevolg van overheidsbeleid: gebrek aan de juiste randvoorwaarden, schaalvergroting en vage wetgeving. De raad legt hierbij de nadruk op toenemend 'consumentisme' van ouders en op individuele aanspraken die zouden leiden tot een relatie van 'aanspraak en inwilliging'. Wij zien iets anders: de spanningen ontstaan vooral door het ontbreken van passende ondersteuning, duidelijke rechten en noodzakelijke randvoorwaarden.

De raad wijst op het risico dat ouders in een consumentenrol terechtkomen. Wij vinden dat deze analyse onvoldoende recht doet aan de positie waarin veel ouders verkeren. Als ouderorganisaties zien wij dagelijks dat ouders niet uit 'consumentisme' naar de geschillencommissie stappen, maar uit pure wanhoop en onmacht om de juiste zorg en ondersteuning voor hun kind te krijgen. Of überhaupt een onderwijsplek voor hun kind. De thuiszitters zijn hierbij kanaries in de kolenmijn. Het systeem piept en kraakt en dat ligt niet aan de ouders.

De Onderwijsraad stelt dat nieuwe wetgeving, zoals bij passend onderwijs, ouders en leerlingen meer individuele aanspraken geeft. Dit zou ervoor zorgen dat er een relatie van 'aanspraak en inwilliging' is ontstaan die conflicten in de hand werkt. Het tegendeel is waar. Met de invoering van passend onderwijs verviel het recht van ouders op een wettelijk verankerd onafhankelijk ondersteuningsbudget. Daarmee werd dus juist de duidelijke, rechtstreeks afdwingbare aanspraak op de ondersteuning voor hun kind weggenomen. Ouders zijn hierdoor speelbal geworden van het systeem en overgeleverd aan wat het onderwijs bereid is te leveren. Dit leidt inderdaad tot veel discussie en soms geschillen. Dat ligt echter niet aan de toenemende aanspraken, maar juist aan een wet die ouders en leerlingen die aanspraak ontneemt.

De *Wet versterking positie ouders en leerlingen in het passend onderwijs*, die de Onderwijsraad ook noemt als voorbeeld van toenemende aanspraken, is er gekomen omdat ouders en leerlingen jarenlang niet voldoende gehoord werden als gelijkwaardige partner. De spanning ontstaat niet doordat ouders rechten hebben, maar doordat randvoorwaarden ontbreken. Er is een gebrek aan middelen, mensen, heldere kaders en capaciteit. Het is niet eerlijk om de verantwoordelijkheid voor deze problemen neer te leggen bij ouders die opkomen voor hun kind.

Iedere dag spreken wij ouders die tegen dichte deuren aanlopen in het onderwijs. Om een plek op een school te krijgen, de nodige ondersteuning of extra aandacht, een luisterend oor bij pesten of een passend schooladvies. Ouders die zorgen hebben over veel lesuitval, dalende onderwijskwaliteit en grote klassen. Of scholen die zich niet aan wet- en regelgeving houden. Deze ouders gaan doorgaans echt niet naar een klachten- of geschillencommissie. Ze leggen zich erbij neer, zelfs als dat niet goed is voor hun kind. Ze hebben eindeloos begrip voor de positie van leraren, de druk in het onderwijs en het gebrek aan bevoegde professionals. We missen in het advies totaal de blik op deze groep minder zichtbare ouders. En we missen ook de blik op al die mensen in het onderwijs die wel elke dag samen met ouders optrekken om het zo goed mogelijk te doen voor kinderen.

De Onderwijsraad merkt terecht op dat aandacht voor ouderbetrokkenheid op het VO veel kleiner is dan in het PO. Dat herkennen wij en zien ook dat daar de meeste geschillen ontstaan. Laat VO-scholen extra inzetten op goede communicatie en samenwerking met ouders.

Het advies stelt dat ouders door vergelijkingssites, zoals *Scholen op de kaart* in de rol van "afnemer van een dienst" terechtkomen. Dat is wel erg kort door de bocht. Transparantie over onderwijskwaliteit is een groot goed en ouders hebben het recht om te weten of een school goed onderwijs geeft. Zeker gezien de steeds maar dalende schoolprestaties van kinderen. Vrije schoolkeuze is geen probleem, maar een

belangrijke waarde in ons stelsel. Dat gaat over veel meer dan het als ‘consument’ vergelijken van scholen. Het gaat om het recht van ouders en kinderen om een school te kiezen die bij hen past. Dit benoemen als oorzaak van lastige verhoudingen tussen ouders en school is kortzichtig en slaat de plank mis.

Wij ondersteunen de analyse van de Onderwijsraad dat bestuurlijke schaalvergroting en professionalisering ouders in de medezeggenschap op te grote afstand hebben geplaatst van de besluitvorming. Doordat medezeggenschap vooral plaatsvindt bij overkoepelende besturen is de rol van ouders marginaal geworden in de sturing. Het versterken van de positie van ouders hierin is van groot belang.

Wij onderschrijven de conclusie van de Onderwijsraad dat spanningen tussen ouders en onderwijs niet los kunnen worden gezien van overheidsbeleid, schaalvergroting en onduidelijke verantwoordelijkheden. Juist daarom vinden wij het problematisch wanneer de nadruk vervolgens komt te liggen op de houding en verwachtingen van ouders, die zouden leiden tot de toegenomen spanningen.

Onze adviezen:

1. **Borg het recht op passend en toegankelijk onderwijs met duidelijke en afdwingbare kaders.** Stop met het framen van ondersteuningsvragen als 'individuele eisen van consument-ouders'. Geef scholen én ouders helderheid over wat passende ondersteuning is en zorg voor de juiste randvoorwaarden voor scholen om die ook te bieden.

2. **Herstel de menselijke maat in het onderwijs.** We willen een herbezinning op de steeds maar toenemende schaalvergroting in het onderwijs en herstel van de positie van ouders in besluitvorming. Zorg dat zeggenschap en besluitvorming plaatsvinden dicht bij de leerling, de ouder en de leraar.

3. **Toets nieuwe wet- en regelgeving vooraf aan de positie van ouders en leerlingen.** Onderzoek wat de gevolgen zijn voor hun rechten, zeggenschap en rechtsbescherming. Toets ook of de wet uitvoerbaar is en duidelijk maakt wie verantwoordelijk is wanneer een kind geen passend onderwijs of noodzakelijke ondersteuning krijgt.

Ouders staan niet tegenover de school, maar naast hun kind. Het is de taak van ouders om voor hun kinderen op te komen. Stel scholen en ouders in staat om hierin samen op te trekken met respect voor elkaars rol en met de juiste randvoorwaarden in de school. Dat vraagt ook om onderling vertrouwen. Geef scholen het advies om de verbinding aan te gaan met de ouders. Zorg voor een goede relatie met elke ouder, want dit voorkomt heel veel problemen tussen ouders en school. Wanneer we de school als een gemeenschap willen laten functioneren is er voor iedereen een gelijkwaardige plaats met erkenning van elkaars rol binnen de school. De laatste zin van het advies, waarin de raad stelt dat versterking van de rol van ouders zorgt voor betere samenwerking en meer vertrouwen, is hiermee voor ons als ouderorganisaties de belangrijkste.